

Kroniek Sint Agatha

Erfgoedcentrum Nederlands Kloosterleven | Klooster Sint Agatha

KWARTAALJOURNAAL

- ▶ Dit kwartaal kwamen aanvullingen binnen op de archieven van de Benedictinessen van het H. Sacrament, de Broeders van O.L. Vrouw van Lourdes, de Sociëteit voor Afrikaanse Missiën, de Ongeschoeide Karmelieten, de Medische Missiezusters, de Paters van de HH. Harten en de Missionarissen van het H. Hart.
- ▶ Op 3 juli was er voor medewerkers van het klooster een kijkmiddag bij het bouwproject. Op 16 juli, 27 augustus en 24 september vonden bouwvergaderingen plaats.
- ▶ Op 14 juli en 18 augustus bezochten Marga Arendsen en Susan Scherpenisse de Fotoarchiefdienst in Cuijk, op zoek naar foto's van Klooster Sint Agatha i.v.m. het 650-jarig bestaan van het klooster in 2021.
- ▶ Op 22 juli werden 96 zonnepanelen geplaatst op het dak van het archiefdepot.
- ▶ Op 10 augustus werd het archief gebracht van Seculier Instituut Laetare.
- ▶ Op 25 augustus woonden Marga Arendsen en Theo Bögels in museum Krona (Uden) een bijeenkomst bij voor de publicatie van een gids over regionale kloostertuinen. Op 14 september bezocht Tini Brugge Klooster Sint Agatha i.v.m. een boek over kloostertuinen. Beide worden in 2021 uitgegeven.
- ▶ Op 27 augustus bezocht Marga Arendsen de presentatie van het jubileumboek van de Norbertinessen in Oosterhout; op 1 september de presentatie van de geschiedschrijving van de Franciscanessen van Mariadal in Roosendaal.

Prins Maurits gearriveerd in Nijmegen

- ▶ Op 9 september werd gestart met de aanleg van glasvezelkabel op het kloosterterrein.
- ▶ Op 24 september werd het zogenoemde 'Maurits-raam' overgebracht van het depot van het Rijksmuseum in Lelystad naar glazenier Koot de Wildt in Nijmegen. Het wordt in de komende maanden teruggeplaatst in de kloosterkerk en in februari 2021 onthuld bij de opening van het jubileum van Klooster Sint Agatha.
- ▶ Op 25 en 30 september bezochten Johan Oosterman (hoogleraar Nederlandse letterkunde aan de Radboud Universiteit en bestuurslid van Stichting Sint Aegten) en oud-collega Chris Dols het Erfgoedcentrum samen met groepen studenten.
- ▶ In de maanden juli, augustus en september kwamen 165 verzoeken om informatie binnen, ontvingen we 84 onderzoekers in de studiezaal, ruim 1.000 bezoekers voor de tentoonstelling en 2.000 in het bezoekerscentrum.

Zonnepanelen op het depot

De glasvezel komt eraan

Ten Geleide

Het is een bijzonder jaar, dat wordt gekenmerkt door de coronacrisis en de vraag welke activiteiten wel of niet doorgaan. In juni ging de studiezaal van het Erfgoedcentrum weer open. U leest in de Kroniek hoe er sindsdien weer volop onderzoek wordt verricht. Veel onderzoekers zullen vanuit de studiezaal iets gehoord hebben van het ingrijpende verbouwproject in de woonvleugels van het klooster, dat het hele jaar 'gewoon' doorging en in oktober wordt opgeleverd. We hopen van harte dat de nieuwe opleving van het virus beperkt zal blijven en wensen u een gezond najaar toe.

DE STUDIEZAAL

Sinds juni is de studiezaal van het Erfgoedcentrum weer geopend voor onderzoekers, nadat deze in verband met de coronamaatregelen twee en een halve maand gesloten was. Tijdens de sluiting bleef het Erfgoedcentrum zijn diensten zo veel mogelijk online aanbieden. In dit artikel kijken we naar de gevolgen van de pandemie voor de studiezaal en haar bezoekers, en geven voorbeelden van onderzoek dat werd verricht sinds de heropening.

Nadat op 23 maart dit jaar de 'intelligente lockdown' werd afgekondigd, ging de studiezaal dicht voor bezoek. Tweemaal werd vanwege hoge urgentie een uitzondering gemaakt: een student wiens scriptie diende te worden afgerond en een auteur wiens boek naar de drukker moest. De overige onderzoeksvragen werden zo veel mogelijk per mail afgehandeld. De crisis was ook merkbaar in het aantal vragen dat het Erfgoedcentrum bereikte. In de maanden maart, april en mei kwamen online 85 onderzoeksvragen binnen; veel minder dan gebruikelijk.

Na de aankondiging van versoepelingen ging begin juni de studiezaal weer open. Een bezoek vindt sindsdien uiteraard in een aangepaste vorm plaats.

Studiezaalmedewerkers Ad, Gaby, Guus en Susan

Colofon

Deze kroniek wordt uitgegeven door de stichtingen Erfgoedcentrum Nederlands Kloosterleven en Sint Aegten
ISSN: 2210-5719

Redactie: M. Arendsen, G. Heusschen, S. Scherpenisse

Adres: Kroniek Sint Agatha
Kloosterlaan 24, 5435 XD St. Agatha
Tel. 0485 - 31 10 07
E-mail: info@erfgoedkloosterleven.nl
Website: www.erfgoedkloosterleven.nl
www.kloostersintagatha.nl

Vormgeving: Vormweijts, Nijmegen

Om de 1,5 meter afstand te kunnen waarborgen, is het aantal onderzoeksplaatsen beperkt tot drie. Per plaats hanteren we een maximum van twee personen uit hetzelfde huishouden. Daarnaast zijn de intussen algemeen bekende maatregelen getroffen: bij binnenkomst worden handen ontsmet en veel gebruikte contactpunten in de studiezaal worden regelmatig gedesinfecteerd. Gelukkig blijft de kloosterlijke gastvrijheid gehandhaafd: bezoekers zijn om half elf nog steeds welkom om in de huiskamer aan te sluiten bij de koffie, alwaar alle plaatsen netjes twee armlengtes van elkaar gescheiden zijn.

De 'dip' in het aantal informatieverzoeken tijdens de eerste drie maanden van de coronacrisis werd in de drie maanden daarop ruimschoots ingehaald. Wellicht leidde juist de annulering van plannen voor het heden of de nabije toekomst tot een verdieping in het verleden. In juni, juli en augustus verdubbelde het aantal informatieverzoeken en ook bezoekers wisten sinds de heropening van de studiezaal hun weg naar Sint Agatha weer te vinden.

Allereerst werden de mensen uitgenodigd die in de maanden daarvoor genoodzaakt waren hun bezoek op te schorten. Hierna hebben tot en met augustus ruim zeventig onderzoekers de studiezaal bezocht, velen in het kader van genealogisch onderzoek. Daarnaast werd de studiezaal aangedaan door bijvoorbeeld enkele landschapsarchitecten op zoek naar de historische inrichting van voormalige kloostertuinen, een museumconservator tijdens haar zoektocht naar de herkomst van een schilderij, en collega-archivariissen die zich verdiepten in de geschiedenis van het kloosterleven. Ook vertegenwoordigers van deelnemende orden en congregaties reisden af naar Sint Agatha om hun archief in te zien.

Opmerkelijk was het bezoek van twee grootouders met hun kleinzoon van twaalf. Zij bewonen sinds kort een voormalig klooster van de Franciscanessen van Dongen in het West-Brabantse Welberg en raakten geïnteresseerd in de geschiedenis van het gebouw. De schoolvakantie vormde voor de jongen de perfecte gelegenheid om samen met opa en oma af te reizen naar Sint Agatha en zich te verdiepen in de archiefstukken van het klooster. Zowel jong als oud waren erg enthousiast over het gevonden resultaat. Grootvader berichtte ons later dat er een uitvergroete kopie van een aangetroffen bouwtekening van het klooster thuis in de gang prijkt. Uit een meegestuurd krantenartikel bleek dat de zoektocht naar de historie van het pand

voor de kleinzoon niet was geëindigd in Sint Agatha. Te lezen viel dat hij in de voormalige kloostertuin een kogel had aangetroffen, die dateerde uit november 1944, toen het dorp bevrijd werd. Het is mooi te zien dat ook de jeugd zich blijft verdiepen in de rijke kloosterhistorie. Wij hebben met zijn bezoek in ieder geval een van de jongste studiezaalbezoekers (ooit?) verwelkomt. > Guus van Gulp

UIT DE COLLECTIE

Soms maakt een archiefstuk een opmerkelijke omweg voordat het in de collectie van het Erfgoedcentrum belandt. Zo ook begin augustus toen Sabine Heise, archivaris van de Noord-Duitse provincie van de Missionarissen van het H. Hart (MSC) de studiezaal in Sint Agatha bezocht. Zij had een week uitgetrokken om onderzoek te doen in de archieven van de Nederlandse provincie van MSC, waarmee de Duitse paters contact hadden. Het onderzoek vond plaats in het kader van een te schrijven historisch overzichtswerk van de Noord-Duitse provincie. Bij haar aankomst haalde zij meteen een schriftje tevoorschijn. Het cahier met handgeschreven Nederlandstalige inhoud en rijk voorzien van fotomateriaal betrof een missiealbum van een Nederlandse pater Bot. Wie deze pater precies was, was aan het begin van de week onbekend. Betrof het een Nederlands lid van de Missionarissen van het H. Hart? In ieder geval hoorde het album niet thuis in het archief te Münster-Hiltrup en dus bracht de archivaris het mee naar het Erfgoedcentrum.

Het album had al een afstand van bijna 14.000 kilometer afgelegd: het was afkomstig uit het missiearchief van MSC in Vunapope, gelegen op het eiland Nieuw-Brittannië in Papoea-Nieuw-Guinea. Dit missiearchief bewaarde talloze documenten uit de tijd dat voornamelijk Duitse MSC-missionarissen in Vunapope werkten, voordat daar een zelfstandige MSC-provincie

De parochie van pater Bot

was gevestigd. Zestig Duitse paters en broeders reisden vanaf de 19e eeuw tot de jaren 1960 vanaf het missiehuis in Hiltrup naar Oceanië. In 2016 werd besloten alle relevante documenten voor de geschiedenis van de Noord-Duitse provincie vanuit Papoea-Nieuw-Guinea over te brengen naar het archief in Münster-Hiltrup. De collectie vormt een weerspiegeling van het apostolisch werk in dit gebied. Het missiearchief was grof geordend; op de verpakte documenten stonden vaak alleen de namen van missionarissen. Het Nederlandse album werd aangetroffen in de nalatenschap van de Duitse pater Georg Munzlinger. Geboren in 1901 te Berlijn, trad hij in 1920 in te Hiltrup, waarna hij in 1926 tot priester werd gewijd. Een jaar later reisde hij af naar Nieuw-Brittannië in het kader van de 'Südsee-mission', alwaar hij in 1971 te Vunapope stierf.

Hoe het missiealbum in de collectie van pater Munzlinger terecht kwam, was niet bekend. Tijdens het bezoek van Sabine Heise doken we in de collectie van het Erfgoedcentrum, om te achterhalen of het stuk in Sint Agatha thuishoorde. Het missiealbum was in briefvorm geschreven, gericht aan een zekere heer Peters te Haarlem. Het valt te betwijfelen of het album Haarlem ooit bereikt heeft. De tekst begint met een plaats- en tijdsaanduiding: Roeteng, 5 maart 1935. De eerste pagina is voorzien van een grote foto van missionaris Bot, gekleed in witte broek en overhemd met een grote hoed op zijn hoofd, gezeten op een paard, klaar voor zijn missiewerk. Daarna volgt een uiteenzetting over de dagelijkse gang van zaken van de missionaris. De laatste pagina van het album is ondertekend met 'Bot. R.K. Missie Roeteng, eil. Flores'. Ook de drukker van het etiket op het schrift verwees naar Flores.

Met deze informatie konden we een antwoord vinden op de vraag waar het album thuishoorde, en wel

in het archief van de Missionarissen van het Goddelijke Woord (SVD), aan wie de missionering op Flores sinds 1922 was toevertrouwd. In de archiefinventaris van deze congregatie troffen we een drietal paters aan die de achternaam Bot droegen. Maar wie van deze drie zou het album hebben samengesteld? Bij het lichten van de stukken van de kanshebbers, werd een sterk vermoeden gevestigd op pater Niek Bot. De dagboeken van deze pater droegen exact hetzelfde etiket als het missiealbum. Bij het openslaan van het oudste dagboek slaakten we een kreet van vreugde. De eerste pagina bevatte precies dezelfde foto als het missiealbum: pater Bot in avontuurlijke pose op een paard. Nadat werd vastgesteld dat ook de handschriften overeenkwamen, kon het album onmiskenbaar aan deze pater worden toegeschreven. Het bleek een perfecte aanvulling op zijn dossier te zijn, omdat het exact de tijdsperiode besloeg die in de omslag met dagboeken van pater Niek Bot ontbrak. Het schrift werd daarop in volle tevredenheid door de Duitse collega-archivaris in Sint Agatha achtergelaten. Na een reis van Roeteng via Vunapope en Hiltrup, is het missiealbum nu in het Erfgoedcentrum te Sint Agatha voor onderzoek raadpleegbaar. > Guus van Gulp

OPLEVERING APPARTEMENTEN

Op 16 oktober vindt de feestelijke oplevering plaats van twaalf nieuwe appartementen in de woonvleugels van het klooster. Ze zullen betrokken worden door Kruisheren en door mensen die zich met de sfeer en de traditie van het klooster verwant voelen. Er zijn nog enkele eenpersoonsappartementen beschikbaar. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen via het email adres: info@kloostersintagatha.nl